

ПАРАНЕОПЛАСТИЧНИ СИНДРОМИ

Кожни прояви

доц. д-р Стоян
Павлов, ум

Отделение по
Кожни и Венерически
болести, УМБАЛ „Св.
Марина“, гр. Варна

Паранеоплазиите са много често първата проява на подлежащия малигнен тумор.

Въпреки че са сравнително редки, те трябва да се разпознават както от дерматолози, така и от лекари от други специалности. Така ще се допринесе за ранната диагностика на злокачественото заболяване и значително ще се увеличи шансът за благоприятно терапевтично повлияване както на неоплазмата, така и на паранеопластичните прояви. През 1976 г. *Curth* предлага шест критерия за идентифициране на паранеопластичните дерматози:

- Началната проява на дерматозата трябва да е близка по време с диагностицирането на неоплазмата.
- Двете заболявания се развиват паралелно.
- Кожните паранеопластични симптоми не са част от генодерматоза.
- Отделната паранеопластична дерматоза се съчетава с определен вид неоплазма.
- Кожното заболяване е рядко срещано в общата популация.
- Налице е висока степен на асоциация с неоплазията^[1].

Ключови думи:
паранеопластичен
синдром,
паранеопластична
дерматоза

По правило излекуването от туморното заболяване води и до преминаване на съпровождащите го пара-

ПАРАНЕОПЛАСТИЧНИТЕ СИНДРОМИ СА РЕДКИ, КЛИНИЧНО ХЕТЕРОГЕННИ ПРИДОБИТИ ЗАБОЛЯВАНИЯ, характеризиращи се с подлежаща неоплазия. Първи *von Hebra* през 1868 г. лансира идеята, че някои нарушения в кожната пигментация могат да се асоциират с окултна неоплазма^[1]. Те обединяват различни клинични синдроми и отделни симптоми, обусловени от развитието на злокачествения тумор в резултат от продукцията на сигнални молекули (хормони, цитокини) от туморните клетки или от имуноен отговор спрямо тумора. Паранеопластичните синдроми не включват клинични прояви, предизвикани директно от инфилтрация на тъканите с туморни клетки или метастази. Счита се, че паранеопластичен синдром може да бъде открит в 1 до 7.4% от болните с неоплазма^[2]. Паранеопластичните синдроми ангажират различни органи и системи и манифестират съответната симптоматика: ендокринна, неврологична, дерматологична, ревматологична или хематологична. Най-често те се асоциират с дребноклетъчен белодробен карцином, овариални тумори, малигнени хематологични заболявания. Навременната диагностика на паранеопластичните заболявания води до откриването на окултна неоплазма и е от значение както за прогнозата, така и за преживяемостта.

неопластични кожни промени. Към кожните паранеопластични прояви спадат *Acanthosis Nigricans*, *Tripe Palms*, *Leser-Trélat* синдрома, нарушения на кератинизацията и окосмяването като придобитата ихтиоза, придобитата *Hypertrichosis Lanuginosa*, *Pityriasis Rotunda*, *Palmoplantar Keratoderma*, Синдром на *Vazex*, някои ануларни еритеми – *Erythema Gyratum Repens*, аутоимунни и системни възпалителни заболявания (паранеопластичен пемфигус, герматомиозум)^[4].

Според честотата на асоциация с неоплазма паранеопластичните синдроми се подразделят на облигатни и факултативни. При облигатните паранеопластични дерматози неоплазии се откриват в 90-100% от болните, а при факултативните – в 25-30% (Табл. 1).

Acanthosis Nigricans

Acanthosis Nigricans (AN) е рядко вродено или придобито вторич-

но кожно заболяване, протичащо с потъмняване (хиперпигментация) и удебеляване (хиперкератоза) на кожата, ангажиращо симетрично гънките: в подмишницата (аксилата), слабините и задната част на врата. За първи път AN е описан от *Paul Gerson Unna* при пациент с „разпространена хиперпигментация и папиломатозна хипертрофия на кожата“. Предложеният от *Unna* термин *Acanthosis Nigricans* е използван през 1891 г. от *Pollitzer* и *Janovsky* в техния „*International Atlas of Rare Skin Diseases*“^[4,5]. В наши дни заболяването се подразделя на доброкачествен и злокачествен (паранеопластичен) AN. Злокачественият AN е дермадром на висцерална неоплазма. Доброкачественият AN, т.нар. „*Pseudoacanthosis Nigricans*“, се свързва с редица вродени и придобити заболявания^[6,7]. Паранеопластичният AN се манифестира със задебелена и хиперпигментирана кожа в областта на тила, шийните, аксиларните и субмамари гънки. Развива и своеобразна хиперплазия на епитела, която в съчетание с хиперпигментацията придава „кадифен“ изглед на кожата. Повечето случаи на доброкачествен AN се срещат при хора с инсулинова резистентност или други немалигнени ендокринни заболявания. При паранеопластичния AN най-чест е стомашният аденокарцином. Когато характерната за AN хиперкератоза ангажира дланите и ходилата и придаде хипертрофичен релеф и рисунък на кожните гребени, подобен „шкембе“ (*Tigre Palms*), можем да открием подлежаща неоплазия в 90% от случаите. Паранеопластичният AN по правило протича по-тежко от бенигнния вариант на заболяването. Около половината от пациентите имат и лигавично засягане. По устните и букалната лигавица,

таблица 1

ОБЛИГАТНИ И ФАКУЛТАТИВНИ ПАРАНЕОПЛАСТИЧНИ ДЕРМАТОЗИ^[1]

Неоплазия	Облигатни паранеопластични дерматози
Гастроинтестинален тракт	<i>Acanthosis nigricans maligna</i> <i>Necrolytic migratory erythema</i> <i>Leser-Trelat's syndrome</i> <i>Trousseau's syndrome</i>
Миелопролиферативни и лимфопрлиферативни заболявания	<i>Paraneoplastic pemphigus</i>
Разни	<i>Acquired hypertrichosis lanuginosa</i> <i>Acrokeratosis paraneoplastica of Bazex</i> <i>Erythema gyratum repens</i>
Неоплазия	Факултативни паранеопластични дерматози
Долни дихателни пътища и гастроинтестинален тракт	<i>Paraneoplastic dermatomyositis</i>
Горен отгел на гастроинтестинален тракт	<i>Acquired palmo-plantar keratoderma</i>
Миелопролиферативни и лимфопрлиферативни заболявания	<i>Sweet syndrome</i> <i>Puoderma gangrenosum</i>
Разни	<i>Pytiriasis rotunda</i> <i>Multicentric reticulohistiocytosis</i> <i>Anti-laminina 332 bullous pemphigoid</i>

могат да се открият фини папиломатозни участъци, доста по-слабо пигментирани от съответстващите им кожни промени. Подобно ангажиране на лигавицата се описва в близо половината от случаите на малигнен AN^[8]. Характерната кожна и лигавична хипертрофия при AN, може да се дължи на туморна продукция на растежни фактори, например TGF- α (*Transforming Growth Factor- α*) и EGF (*Epidermal Growth Factor*). Симптоматичната терапия на AN с кератолитици или с локални кортикостероиди е с незадоволителен и краткотраен ефект. Радикалното отстраняване на съпровождащия тумор, за сметка на това, води до бързо подобрение, а понякога и до напълно преминаване на промените^[3].

Dermatomyositis

Dermatomyositis (DM) е възпалителна системна миопатия, водеща до

слабост на проксималните мускулни групи, придружена и от множество кожни прояви. Класическата находка включва хелиотропен еритем (лилаво оцветяване и телеангиектазии по горните клепачи, понякога съпроводена от оток), фациален еритем, постепенно разпростиращ се и по шията, тила, деколтето и раменете, т.нар. папули на *Gottron* еритем и залющване по екстензорните повърхности на интерфалангеалните стави, наподобяващи псориазис. Според различни проучвания 10-25% от случаите с дерматомиозит са паранеопластични, като някои автори приемат още по-висок процент (15-50%)^[9,10]. За паранеопластичен се приема миозит/дерматомиозит, ако злокачествено заболяване е диагностицирано до три години от началото на миозита/дерматомиозита^[11]. Най-чести са асоциациите с рак на млечната жлеза, на яйчниците, белия дроб и простатата^[12].

Синдром на Bazex

През 1965 г. *Bazex* за първи път описва пациент с този синдром, засегнати са предимно мъже, на средна възраст около 40 години^[13]. *Bazex Syndrome, s. Acrokeratosis Paraneoplastica (BS)* се представя с еритемни и еритемо-ливидни псориазиформени промени по акрите. Ангажирани са ушните миди, носът и бузите, гланите, ходилата и коленете. С течение на времето по гланите и ходилата се образуват хиперкератотични плаки, разпростирани се и до върховете на пръстите, оформят се дистрофични, задебелени и трошливи нокти^[14]. Промените са асоциирани с карцином на горните дихателни пътища и горните отдели на храносмилателния тракт (ларинкс, фаринкс, трахея, бронхи и/или хранопровод), като неоплазмата се открива обикновено едновременно с индикативните акрални хиперкератотични плаки. При пациенти с BS очаквано се намират и метастази в шийните лимфни възли^[15,16].

Sweet Syndrome (Acute Febrile Neutrophilic Dermatitis)

Описан е за първи път от *R. D. Sweet* през 1964 г. при осем жени на възраст между 32 и 55 год., като кожните промени са се повлияли благоприятно от кортикостероидна терапия^[17]. Sweet Syndrome (SS) се проявява с внезапната поява на еритемни, плътни папули и инфилтрирани плаки или възли по лицето, крайниците и горната половина на трункуса. След време, повърхността им може да се покрие с везикуло-пустозен обрив^[18].

При някои от болните се оформят и улцерации, наподобяващи язвите при *Pyoderma gangraenosum*, описват се и редица хистопатологични и етиопатогенетични сходства между двете заболявания^[19,20]. Характерните промени по кожата се придружават от фебрилитет, общо неразположение и неутрофилия. Кожната биопсия демонстрира плътен неутрофилен инфилтрат, без характерните белези на типичен васкулит. SS се описва обикновено в три клинични варианта:

- *Класически (идиопатичен)*, асоциира се с болест на Crohn или с инфекция на горните дихателни пътища.
- *Паранеопластичен*.
- *Ятрогенен* (след приложение на гранулоцитно стимулиращ клонален растежен фактор).

Паранеопластичният вариант придружава обикновено хемопатии – остра миелогенна левкемия и по-рядко солидни тумори и съставлява 15-20% от случаите^[20]. Наличието на анемия при паранеопластичния вариант, най-често асоцииран с миелопрлиферативно заболяване, позволява отграничаването му от idiопатичния. Кожните промени се повлияват благоприятно от системно приложение на кортикостероиди, прилагат се също калиев йодид, колхицин и гапсон^[18].

Pyoderma Gangrenosum

Pyoderma Gangrenosum (PG) е неутрофилна, улцеративна дерматоза, описана през 1908 г. и отново през 1916 г. от *Louis Brocq*^[21]. Образуваните язви са силно болезнени, пурулентни,

заобиколени от ливидно еритемно хало. В класическата си форма PG ангажира крайниците и е асоциирана с болест на Crohn, с ревматоиден артрит или моноклонална парапротеинемия (миелома). При до 20% от болните с пиодерма гангренозум се открива IgA парапротеинемия. PG може да се съчетае и с някои солидни тумори, както и с Неходжкинов лимфом. Описан е и idiопатичен вариант на заболяването. Повърхностната PG, известна още като булозна или атипична форма, обхваща често кожата на главата и тила и също се асоциира със злокачествени хематологични заболявания^[12].

В терапевтичен план кожните лезии се повлияват от системна кортикостероидна и имunosупресивна терапия (азатиоприн, циклофосфамид, мофетил мукофенолат, циклоспорин), сулфони (гапсон), такролимус и др. За първи път през 2002 г., за лечение на PG се включва TNF- α инхибитор (infliximab), последват съобщения за приложението на etanercept, adalimumab, IL-инхибитори (anakinra), IL-12/IL-23 антагонисти (ustekinumab). Включването на тези биологични терапевтични средства зависи от отговора към конвенционалната кортикостероидна и имunosупресивна терапия^[21].

Erythema Gydatum Repens

Erythema Gydatum Repens (EGR) е рядка дерматоза, описана през 1952 г. от *Gammel* при болна, която девет месеца след появата на характерния ануларен обрив е диагностицирана с аденокарцином на млечна жлеза^[22]. Клинично се представя с разпространен ануларен, полицикличен, серпигиозен ери-

тем с фина десквамация по ръбове-те, който бързо се разпространява периферно по трункуса и краиците със скорост 1 cm/24 h и се придружава от лек до умерен сърбеж. Дланите и ходилата по правило остават незасегнати. В резултат се оформя специфичен за EGR кожен рисунък, наподобяващ шарките на напречно отрязано гърво. Подлежаща неоплазма се диагностицира в 77-82% от случаите. Най-често се открива белодробен карцином (32%), последван от рак на хранопровода (8%) и рак на млечната жлеза (6%). Има описани асоциации с карцином на колон, стомах, пикочен мехур, простата, матка и панкреас, както и с мултиплен миелом^[23].

Pemphigus Paraneoplasticus/ Paraneoplastic Autoimmune Multiorgan Syndrome

Pemphigus ParaNeoplasticus (PPN) е рядка, аутоимунна булозна дерматоза, описана за първи път от *Anhalt и сътр.* през 1990 г. Наблюдава се пиково между 45 и 70 год. Възраст, но може да засегне всяка възрастова група. PPN обединява следните четири симптома: ерозии по устните и оралната мукоза, акантолиза в епидермиса и мехури по кожата (обикновено плоски, по типа на пемфигус фолиацеус, типично е локализирането им по длани и ходила, и периунгвално), циркулиращи аутоантитела (срещу дезмоглеин-1 и дезмоглеин-3), наличие на неоплазма^[24,25]. В до 84% от описаните случаи се съчетава с В-клетъчен лимфом или с други злокачествени хематологични заболявания (Неходжкинов лимфом, хронична лимфоцитна левкемия, болест

на Castleman, тимома). През 2001 г. *Nguyen и сътр.* предлага термина „паранеопластичен аутоимунен мултиорганен синдром“, тъй като аутоантителата се свързват с тъкани от различни органи. Най-често е засегнат белият гроб – с аутоимунен бронхиолит и дихателна неостатъчност^[25]. Обикновено неоплазмата предхожда изявата на PPN, но при 30% от случаите кожните прояви са довели до диагностицирането на окултна неоплазма^[1].

Leser-Trelat's syndrome

Синдромът на Leser-Trélat (LTS) носи името на двамата европейски хирурзи от края на 19 век – *Edmund Leser и Ulysse Trélat*, описали асоциация между множествени ангиоми, но не и на себорейни кератози със злокачествен тумор^[26]. През 1900 г. *Holander* е първият, който свързва внезапната поява на множествени себорейни кератози с придружаваща неоплазия, но феноменът остава обвързан с имената на *Leser и Trélat*^[23]. Близко половината от злокачествените тумори, асоциирани с еруптивни себорейни кератози са аденокарциноми. От тях 32% са аденокарциноми на гастроинтестинален тракт, най-често стомашен карцином, последвани от карцином на дебелото черво и ректума. Лимфопролиферативните заболявания съставляват 21% от случаите на LTS, има и съобщения за карцином на пикочния мехур, бъбречни тумори, рак на простатата, белодробен карцином, малигнен меланом. Описани са и немалигнени състояния, които макар и рядко, могат да се асоциират с еруптивна поява на множествени, сърбящи себорейни кератози, напри-

мер бременност^[23,27]. Това дава основание на някои автори, да разграничат знак на Leser-Trélat (внезапна проява на множествени себорейни кератози) и синдром на Leser-Trélat при асоциацията им с неоплазма^[26].

Заклучение

Необходимо е при диагностициране на кожни промени, суспектни за паранеопластична дерматоза, пациентите да преминат през стандартизирана скринингова програма за откриване на неопластично заболяване. Прилагането на мултидисциплинарен подход и добротото познаване както на морфологичните промени по кожата, така и на съпътстващите лабораторни промени, са от първостепенна важност за ранното диагностициране на висцералната неоплазма. ■

Книгопис:

1. D. Didona, L. Fania, B. Didona, R. Erming, M. Herti, and G. Di Zenzo, "Paraneoplastic Dermatoses: A Brief General Review and an Extensive Analysis of Paraneoplastic Pemphigus and Paraneoplastic Dermatomyositis," *Int. J. Mol. Sci.*, vol. 21, no. 6, Mar. 2020.
2. L. W. J. Baijens and J. J. Marni, "Paraneoplastic syndromes in patients with primary malignancies of the head and neck. Four cases and a review of the literature," *Eur. Arch. Otorhinolaryngol.*, vol. 263, no. 1, pp. 32–36, Jan. 2006.
3. L. C. Pelissot and D. E. Gleber, "Paraneoplastic Syndromes: An Approach to Diagnosis and Treatment," *Mayo Clin. Proc.*, vol. 85, no. 5, p. 598, 2010.
4. M.-L. Popa, A. C. Popa, C. Tanase, and A.-A. Gheorghisan-Galateanu, "Acanthosis nigricans: To be or not to be afraid," *Oncol. Lett.*, vol. 17, no. 5, p. 4133, May 2019.
5. A. Das et al., "Acanthosis nigricans: A review," *J. Cosmet. Dermatol.*, vol. 19, no. 8, pp. 1857–1865, Aug. 2020.
6. J. Kubicki-Wolkowicz, S. Opatko-Szmich, M. Lisk-Habib, M. Nowata, and P. Poterock, "Malignant acanthosis nigricans associated with prostate cancer: a case report," *BMC Urol.*, vol. 14, no. 1, 2014.
7. M. R. Wick and J. W. Patterson, "Cutaneous paraneoplastic syndromes," *Semin. Diagn. Pathol.*, vol. 36, no. 4, pp. 211–228, Jul. 2019.
8. S. H. C. Anderson, M. Hudson-Pascock, and A. F. Muller, "Malignant acanthosis nigricans: potential role of chemotherapy," *Br. J. Dermatol.*, vol. 141, no. 4, pp. 714–716, 1999.
9. E. T. Koh, A. Sew, B. Ong, P. Ratnagopal, H. Tja, and H. H. Chng, "Adult onset polymyositis/dermatomyositis: clinical and laboratory features and treatment response in 75 patients," *Ann. Rheum. Dis.*, vol. 52, no. 12, pp. 857–861, 1993.
10. M. Nishi-Chaves and P. Usunuma-Pinto, "Cutaneous Acanthosis in Systemic Malignancy. Part I," *Actas Dermosifiliograficas (English Ed.)*, vol. 104, no. 4, pp. 285–298, May 2013.
11. A. G. S. Oldroyd et al., "A systematic review and meta-analysis to inform cancer screening guidelines in idiopathic inflammatory myopathies," *Rheumatology (United Kingdom)*, vol. 60, no. 6, pp. 2615–2628, Jun. 2021.
12. R. H. Thiers, R. E. Sahn, and J. P. Carlin, "Cutaneous Manifestations of Internal Malignancy," 2009.
13. L. A. Doumlechev and P. V. Draginov, "Paraneoplastic dermatological manifestation of gastrointestinal malignancies," *World J. Gastroenterol.*, vol. 15, no. 35, p. 4372, 2009.
14. B. Roy and S. R. Lipner, "A Review of Nail Changes in Acrokeratosis Paraneoplastica (Bazex Syndrome)," *Ski. appendage Disord.*, vol. 7, no. 3, pp. 153–172, Apr. 2021.
15. M. Valdivielso Ramos, L. Longo, R. Suárez, M. Huerta, and P. Lázaro, "Acrokeratosis paraneoplastica: Bazex syndrome," *J. Eur. Acad. Dermatol. Venereol.*, vol. 19, no. 3, pp. 340–344, May 2005.
16. S. R. Humphrey, A. S. Hassan, R. Chandran, B. Wilson, and B. George, "Acute onset of acrokeratosis paraneoplastica (Bazex syndrome)," *JAMA Dermatol.*, vol. 151, no. 6, pp. 677–678, Jun. 2015.
17. R. B. SWEET, "AN ACUTE FEBRILE NEUTROPHILIC DERMATOSIS," *Br. J. Dermatol.*, vol. 76, no. 8–9, pp. 349–356, Aug. 1964.
18. P. R. Cohen, "Sweet's syndrome—a comprehensive review of an acute febrile neutrophilic dermatosis," *Orphanet J. Rare Dis.*, vol. 2, no. 1, 2007.
19. I. M. Sanchez et al., "Clinical Features of Neutrophilic Dermatoses Variants Resembling Necrotizing Fasciitis," *JAMA Dermatol.*, vol. 155, no. 1, p. 79, Jan. 2019.
20. G. S. da Fonseca, A. F. D. A. Pinto, S. C. F. Silveira, J. H. do A. Silva, V. A. da Silva, and L. R. de Oliveira, "Sweet's syndrome during induction chemotherapy for acute myeloid leukemia – case report and mini review," *Hematol. Transfus. Cell Ther.*, vol. 43, no. 3, pp. 374–376, Jul. 2021.
21. M. M. Hobbs and A. G. Ortega-Layza, "Pyoderma gangrenosum: From historical perspectives to emerging investigations," *Int. Wound J.*, vol. 17, no. 5, p. 1255, Oct. 2020.
22. J. A. Garmel, "ERUPCIÓN GIBRUM REFINO: Skin Manifestations in Patient with Carcinoma of Bladder," *AMA. Arch. Derm. Syphilol.*, vol. 66, no. 4, pp. 494–495, Oct. 1952.
23. J. A. da Silva et al., "Manifestações cutâneas paraneoplásicas: Conceitos e atualizações," *An. Bras. Dermatol.*, vol. 88, no. 1, pp. 9–22, Jan. 2013.
24. V. C. Browne, G. Choi, E. M. Capitoli, and R. Khazay, "A Case of Severe Refractory Pemphigus Vulgaris in a Patient With Stable Esophageal Malignancy," *Cutis*, vol. 13, no. 4, p. e14576, Apr. 2021.
25. S. Vassileva, K. Drenovska, and K. Manuelyan, "Autoimmune blistering dermatoses as systemic diseases," *Clin. Dermatol.*, vol. 32, no. 3, pp. 364–375, 2014.
26. G. Pirelli, G. Lippa, L. Lusa, A. Giannelli, and S. Seidenari, "Leser-Trélat syndrome in patients affected by six multiple metachronous primitive cancers," *J. Heredit. Oncol.*, vol. 3, p. 2, 2010.
27. M. Ramos-e-Silva, J. C. Carvalho, and S. C. Carneiro, "Cutaneous paraneoplasia," *Clin. Dermatol.*, vol. 29, no. 5, pp. 541–547, Sep. 2011.